

Oplegvel Collegebesluit

Portefeuille J. Nieuwenburg
Auteur Mevr. A Zonderop-Bexkens
Telefoon 0235113537 E-mail: abexkens@haarlem.nl
VVH/ Reg.nr. 2013/93339
1 bijlage: bouwhistorisch onderzoek
B & W-vergadering van 16 april 2013

Onderwerp

Niet aanwijzen Merenstoren, hoek Zuider Buiten Spaarne, Van Marumstraat 84, als gemeentelijk monument

DOEL: Besluiten

Het besluit om een pand of object op de gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen is een bevoegdheid van het college van b&w op grond van artikel 3 van de Monumentenverordening Haarlem 2006. In deze zelfde monumentenverordening is bepaald (artikel 3, lid 7) dat de raad in kennis wordt gesteld van besluiten over de aanwijzing van monumenten. Om deze reden wordt deze nota over het niet aanwijzen van de Merenstoren (hoek Zuider Buitenspaarne/Van Marumstraat 84) als gemeentelijk monument ter kennisgeving aan de Commissie Ontwikkeling gezonden.

B&W

1. Het college besluit om de Merenstoren (hoek Zuider Buiten Spaarne/Van Marumstraat 84) niet aan te wijzen als gemeentelijk monument
2. Het besluit heeft geen financiële consequenties
3. De betrokkenen worden geïnformeerd
4. Het besluit van het college wordt ter informatie gestuurd aan de commissie Ontwikkeling

Collegebesluit

Onderwerp: Niet aanwijzen Merenstoren, hoek Zuider Buiten Spaarne/ Van Marumstraat, als gemeentelijk monument

Reg. Nummer: 2013/93339

1. Inleiding

De Wijkraad Rozenprieel heeft in maart 2012 verzocht om de Merenstoren (hoek Zuider Buiten Spaarne/Van Marumstraat 84) aan te wijzen als gemeentelijk monument. Het gebouw is in het bezit van de gemeente. De wijkraad heeft haar verzoek om plaatsing onderbouwd met het argument dat het gebouw oorspronkelijk onderdeel uit maakt van een veel groter industrieel complex aan het Spaarne: de bierbrouwerij en ijsfabriek van Louis Allard uit 1891. Gesteld wordt dat het hier gaat om één van de laatste restanten van het rijke industriële verleden van het Rozenprieel.

De wijkraad ziet graag dat de Merenstoren in oorspronkelijke staat wordt hersteld, waaronder het terugbrengen van de oorspronkelijke raampartijen en renovatie van het originele voegwerk.

Omdat er binnen de gemeente prioriteit is gegeven aan een zorgvuldige afronding van het project “uitbreiding gemeentelijke monumentenlijst” (2009-2012), heeft de afhandeling van de aanvraag om aanwijzing van de Merenstoren vertraging opgelopen. De gemeentelijke architectuurhistoricus heeft in november 2012, op basis van onderzoek, geconcludeerd dat het pand niet voldoet aan de eisen (criteria) voor plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst. De Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit heeft op 4 december 2012 aan het college geadviseerd niet tot plaatsing over te gaan. De ontwerpbeschikking om het pand niet aan te wijzen als gemeentelijk monument is aan de wijkraad gestuurd en heeft van 14 december 2012 tot en met 24 januari 2013 ter inzage gelegen. Er zijn naar aanleiding van deze ontwerpbeschikking geen zienswijzen ingediend.

2. Besluitpunten college

1. Het college besluit om de Merenstoren (hoek Zuider Buiten Spaarne/Van Marumstraat 84) niet aan te wijzen als gemeentelijk monument
2. Het besluit heeft geen financiële consequenties
3. De betrokkenen worden geïnformeerd
4. Het besluit van het college wordt ter informatie gestuurd aan de commissie Ontwikkeling

3. Beoogd resultaat

Het verzoek om plaatsing van de Merenstoren op de gemeentelijke monumentenlijst af te wijzen.

4. Argumenten

Het voorstel past in het ingezette beleid

1.1. Gemeentelijke monumentenlijst

De gemeente heeft in de periode 2009-2012, naar aanleiding van een burgerinitiatief uit 2007, 2300 panden op adresniveau aangewezen als gemeentelijk monument.

De inventarisatie voor de gemeentelijke monumentenlijst startte op 6 december 1994. In opdracht van de gemeente werd Haarlem wijk voor wijk, straat voor straat (met uitzondering van Schalkwijk) onderzocht door een drietal architectuurhistorici. Van de 20.000 geschouwde panden/objecten in Haarlem werden 1800 complexen en objecten aan een nadere beoordeling onderworpen. De inventarisatie vond plaats

door objecten, complexen en structuren te toetsen aan de criteria zoals die in het algemeen worden gehanteerd voor de aanwijzing van beschermde gemeentelijk monumenten. Deze criteria zijn:

- de stedenbouwkundige waarde;
- architectonische waarde;
- de historische betekenis.

De Merenstoren is destijds niet opgenomen in de selectie van panden die voldeden aan de genoemde criteria om gemeentelijk monument te worden.

Er is in 2012 opnieuw onderzoek gedaan naar de historische, architectonische en stedenbouwkundige waarde van het betreffende pand. Dit heeft echter geen nieuwe inzichten opgeleverd die plaatsing van dit pand op de gemeentelijke monumentenlijst zouden kunnen rechtvaardigen.

5. Kanttekeningen

Juridisch

De aanvragers kunnen op basis van de Algemene wet bestuursrecht (afdeling 3.4) tegen het aanwijzingsbesluit in beroep. De kans van slagen van een beroep wordt gering geacht omdat het college niet verplicht kan worden om een object als gemeentelijk monument aan te wijzen.

6. Uitvoering

De aanvrager ontvangt daags na besluitvorming in het college bericht. Het niet plaatsen zal ook worden vermeld in de Stadskrant.

7. Bijlagen

Bouwhistorische notitie Zuider Buiten Spaarne 84

Het college van burgemeester en wethouders

de secretaris

de burgemeester

Bouwhistorische notitie Zuider Buiten Spaarne 84

Op de hoek van het Zuider Buiten Spaarne en de Van Marumstraat werd in 1891 de bierbrouwerij en ijsfabriek 't Spaarne opgericht door Louis Allard. De eerste steen hiervan is aanwezig in de noordgevel van het nog bestaande brouwhuis.

Het ontwerp voor de bouw werd gemaakt door Jacques Leijh. Dit bestond uit een ensemble van drie gebouwen: het brouwhuis op de hoek, daarnaast het ketel- en machinehuis met een hoge schoorsteen en tenslotte het kelder- of koelgebouw. Merkwaardig is dat het grotendeels nog bestaande brouwhuis deels spiegelbeeldig is uitgevoerd ten opzichte van de tekening met de stenen dakkapel aan de noordzijde. De stenen dakkapel was samen met een rijk uitgetimmerd dakoverstek in chalet-stijl van het zadeldak waarop tussen de schoorstenen (hoogstwaarschijnlijk in smeed- en plaatwerk) de naamsaanduiding één van de kenmerken van dit in traditionele architectuur opgetrokken industrieel complex. Verder waren daar in het gevelwerk van rode baksteen contrasterende sierelementen aan te treffen van waterlijsten, contrastbanden, rollagen en boogvullingen met deels gele verblendsteen.

In 1918 kwam het gebouwencomplex in handen van de N.N. Keuchenius & Co's Zeepfabriek, die er nog tal van bijgebouwen aan toevoegde. Al die gebouwen zijn inmiddels verdwenen. Alleen dat wat oorspronkelijk het brouwhuis was, is bewaard gebleven.

Dit brouwhuis onderging al in 1926 een grondige verbouwing toen de verdieping hiervan tot een woning werd verbouwd. De karakteristieke dakoverstekken met rijk getimmerde zijn toen verdwenen. De twee nokschoorstenen met de naamsaanduiding en de buitentrap verdwenen eveneens. Aan de noordzijde werd een balkon toegevoegd en hier kreeg het kozijn in de stenen dakkapel een (inmiddels verdwenen) Frans balkon. Drie nieuwe schoorstenen kwamen in de dakvoet, twee aan de zuidkant en één aan de noordkant. Op de begane grond kwam in de gevel aan de Van Marumstraat uiterst links een nieuwe toegangsdeur met bovenlicht direct tegen één van de dichtgemetselde rondboogopeningen op de begane grond in de zuidgevel (Van Marumstraat).

Na deze verbouwing van 1926 is de kozijninvulling nog verder vereenvoudigd waarbij de grote rondboogdeuren aan de Spaarne-kant zijn vervangen door moderne raampartijen, alle kozijnen zijn verder vernieuwd waarbij de karakteristieke twee- of driedeling is verdwenen. De smalle, hoge raamkozijnen van de verdieping en kapverdieping zijn van kunststof. Dat geldt waarschijnlijk ook voor de cirkelvormige ramen. In combinatie met deels eerder aangepaste kozijnen van staal en hout is dit een rommelig geheel geworden. Het balkon dat oorspronkelijk alleen aan de noordzijde zat is in 1983 sterk vergroot en loopt nu door om de hoek tot op de oostgevel. De geprofileerde waterlijst, die de verdiepingshoogte markeert, is daarvoor afgekapt.

In de huidige situatie wordt het voormalige brouwhuis – ook bekend als Merenstoren – vrijwel volledig omringd door nieuwbouw. In het ensemble van de bebouwing op de hoek van het Zuider Buiten Spaarne en de Van Marumstraat vormt het wel enigszins een 'landmark'.

Al met al betekent dit dat we hier te maken hebben met het restant van in aanleg zeker interessant industrieel complex van een voor Haarlem belangrijk architect. De sloop van zeker twee derde deel van dit complex en het verdwijnen van karakteristieke onderdelen van het brouwhuis, het resterende deel, reduceert het belang hiervan aanzienlijk. Daarbij gevoegd de toepassing van deels kunststof kozijnen en een verrommeling van overige kozijnen maakt dat de vraag of dit gebouw voldoende merites heeft om, gemeten op de lat van de daarvoor te hanteren criteria, wel of niet in aanmerking moet komen voor de status van gemeentelijk monument, in de ogen van de gemeentelijke architectuurhistorici toch negatief beantwoord moet worden.

Johan M.M. Jacobs,

Architectuurhistoricus,

Gemeente Haarlem,

13 november 2012.